

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82496,Infeld-Leopold.html>
2022-09-30, 21:21

Infeld Leopold

INFELD Leopold (20 VIII 1898, Kraków – 15 I 1968, Warszawa), fizyk. Syn Samuela, kupca, i Ernestyny Kahane.

Kształcił się w szkole realnej i handlowej w Krakowie, nie wykazując zainteresowania przedmiotami ścisłymi. W swych wspomnieniach napisał: „W wieku jedenastu lat fizyka i matematyka nudziły mnie niepomniernie (...) z fizyki i matematyki nie miałem nigdy lepszych stopni niż zadawalająco”. Ojciec chciał, aby syn kształcił się w Akad. Handlowej i podtrzymał rodzinne tradycje kupieckie. O przyszłości I. zdecydowała jednak zasłyszana wzmianka o trzynomowym podręczniku fizyki A. Witkowskiego. Pod wpływem lektury tego dzieła zapragnął zostać fizykiem.

W 1916–21 I. studiował na UJ. Pod koniec studiów, w 1920, wyjechał na osiem miesięcy do Berlina, gdzie nawiązał kontakt z A. Einsteinem i pod jego wpływem zainteresował się teorią względności. W 1921 uzyskał stopień doktora na podstawie rozprawy o falach świetlnych w szczególnej teorii względności. Jego promotorem był W. Natanson.

Po doktoracie I. był nauczycielem fizyki w szkołach różnych szczebli, m.in. gimnazjach, w kilku miastach (Będzin, Konin, Warszawa). Żywo interesował się postępami fizyki i napisał kilka ważnych prac z teorii pola i mechaniki kwantowej. Był aktywnym uczestnikiem Zjazdów Fizyków Polskich. Na III Zjeździe we Lwowie w 1926 wygłosił referat dotyczący potrzeby uwzględniania nowych odkryć fizycznych w programach szkolnych. Pisał też artykuły popularyzujące na wysokim poziomie nowe odkrycia w fizyce.

Na podstawie swych prac I. uzyskał w 1930 we Lwowie habilitację i został zatrudniony jako starszy asystent w Katedrze Fizyki Teoretycznej Uniw. Jana Kazimierza. Napisał kilka prac, w tym dwie wspólnie z kierownikiem katedry Sz.

Szczeniowskim. Podczas krótkiego pobytu w Lipsku nawiązał kontakt z B.L. van der Waerdenem i napisał z nim ważną rozprawę o równaniu falowym elektronu w ogólnej teorii względności. Uzyskawszy stypendium Fundacji Rockefellera wyjechał do Cambridge. Przebywał tam 1932–34 i wspólnie z M. Bornem zajmował się zagadnieniami teorii pola. Owocem tej współpracy była nowa nieliniowa teoria pola elektromagnetycznego (tzw. elektrodynamika Borna–Infelda). W 1934 I. przyjechał specjalnie do Polski na VII Zjazd Fizyków w Krakowie, i przedstawił tam wyniki osiągnięte w Cambridge.

Stanowisko adiunkta na Uniw. Jana Kazimierza nie zadowalało I., który chciał dalej się rozwijać i awansować. Postanowił szukać lepszego miejsca do pracy naukowej za granicą, ponieważ wszystkie, zresztą nieliczne, katedry fizyki teoretycznej w Polsce były wtedy obsadzone. W 1936 wziął urlop z Uniw. Jana Kazimierza i wyjechał do Princeton, gdzie wówczas przebywał Einstein. Wspólnie z nim oraz B. Hoffmanem zajmował się zagadnieniem ciał w ogólnej teorii względności i napisał kilka fundamentalnych prac z tej dziedziny.

W Princeton I. opracował we współpracy z Einsteinem książkę popularnonaukową *Evolution of Physics*, która okazała się światowym bestsellerem, została przełożona na wiele języków i do dziś jest często wznawiana.

W 1938 I. objął stanowisko profesora na uniwersytecie w Toronto w Kanadzie. Spędził tam okres II wojny światowej, pracując nad różnymi zagadnieniami, w tym nadal nad ogólną teorią względności i relatywistyczną kosmologią. W 1950 postanowił wziąć roczny urlop, aby przyjechać do Polski i swą wiedzą wesprzeć odbudowę zrujnowanej fizyki. Tymczasem niektóre dzienniki rozpętały przeciw niemu kampanię, że rzekomo chce wywieźć sekrety atomowe za żelazną kurtynę. Były ostre naciski, aby zrezygnował z wyjazdu do Polski. I. jednak zjawił się w Warszawie, a gdy nagonka w Kanadzie nie ustawała, przesłał do Toronto rezygnację z profesury.

W ówczesnej sytuacji politycznej przyjazd I., uczonego o

światowej sławie, był dla władz PRL darem z nieba. Stworzono więc mu świetne warunki. Otrzymał umeblowane mieszkanie, samochód i katedrę uniwersytecką. W tym czasie w UW były dwie katedry fizyki teoretycznej, które zajmowali Cz. Białobrzęski i W. Rubinowicz. I. miał bardzo szerokie horyzonty i pragnął rozwinąć w Warszawie silny ośrodek fizyki teoretycznej w rozległym zakresie, a nie tylko w swojej specjalności. Zabrał się więc do tworzenia na ul. Hożej osobnego Inst. Fizyki Teoretycznej. Wykorzystał w tym celu łatwy dostęp do najwyższych władz i szybko uzyskał, wraz ze S. Pieńkowskim, w ministerstwie zgodę i środki na rozbudowę gmachu przy ul. Hożej 69. Instytut Fizyki Teoretycznej UW powstał formalnie w V 1952, a I. kierował nim do 1966. Stworzył także Zakład Fizyki Teoretycznej w Inst. Fizyki PAN i kierował nim 1953–68. Był oczywiście członkiem PAN.

Wielka aktywność I. przejawiała się również w organizowaniu 1950–54 letnich konferencji, tzw. Infeldiadek, które w pełni przyczyniły się do wykształcenia wysoko kwalifikowanych kadr fizyków. Wielu uczniów I. stało się wkrótce uczonymi o światowej sławie.

W 25–31 VII 1962 I. zorganizował w Warszawie międzynarodową konferencję pod nazwą „Teorie relatywistyczne i grawitacja”, z udziałem ponad 100 wybitnych fizyków teoretyków, reprezentujących wszystkie działy fizyki teoretycznej. Uczestniczyli w niej m.in. H. Bondi, Subrahmanian Chandrasekhar, P. Dirac, R. Feynman, W. Fock, W. Ginzburg i J.A. Wheeler. Zasadnicze obrady odbywały się w Jabłonnej. Było to pierwsze po wojnie tak duże zgromadzenie fizyków zagranicznych w Warszawie.

I. był, wraz z Einsteinem, F. Joliot-Curie, L. Paulingiem i B. Russellem, inicjatorem ruchu Pugwash. Wypowiadał się aktywnie za ograniczeniem zbrojeń. W 1964 należał do sygnatariuszy „Listu 34” skierowanego do premiera J. Cyrankiewicza w proteście przeciw ograniczaniu wolności słowa i zastrzaniu cenzury.

I. miał świetne pióro. Poza wspomnieniami napisał też piękną powieść *Wybrańcy bogów*, o dramatycznych losach wielkiego

matematyka francuskiego E. Galois.

Śródka.

L. Infeld: *Kordian, fizyka i ja*, Warszawa 1967; tegoż: *Moje wspomnienia o Einsteinie*, Warszawa 1956; tegoż: *Szkice z przeszłości*, Warszawa 1964; S.L. Bazański i A. Trautman: *Prace Leopolda Infelda na temat równań ruchu*, „Postępy Fizyki” 1978, t. 29, z. 4; I. Białynicki-Birula: *Elektrodynamika Borna-Infelda*, „Postępy Fizyki” 1978, t. 29, z. 4; E. Infeld: *Leopold Infeld. Wspomnienia syna*, „Postępy Fizyki” 2011, t. 62, z. 4; A. Trautman: *Leopold Infeld (1898–1968)*, „Acta Physica Polonica” 1968, vol. 33; tegoż: *Wspomnienie o Leopoldzie Infeldzie*, „Postępy Fizyki” 1968, t. 19, z. 2; J. Werle: *Wspomnienie o Leopoldzie Infeldzie*, „Postępy Fizyki” 1978, t. 29, z. 4.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)